

โครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย 300 ล้าน ใครได้ ใครเสีย

นำเสนอโดย นายอุดมศักดิ์ อัครวางกูร รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

ผศ.ดร.ครองชัย หัตถา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผศ.ดร.พีรยศ ราฮิมมูลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วันพุธที่ 8 ธันวาคม 2534 เวลา 19.30-21.30 น.

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สืบเนื่องจากจังหวัดปัตตานี โดยเทศบาลเมืองปัตตานี ได้เสนอโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียมูลค่า 300 กว่าล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองปัตตานี ซึ่งกำลังประสบปัญหาน้ำเสียอยู่ และพื้นที่ที่เทศบาลเลือกที่จะสร้างเป็นพื้นที่บริเวณ 24 ครัวเรือนของหมู่บ้านรูสมิแล โดยเป็นที่ขึ้นบัญชี เป็นสาธารณสมบัติโดยให้ราษฎรย้ายออกจากที่เดิม แต่ชาวบ้านในพื้นที่ไม่ยอมโดยบอกว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นพื้นที่ซึ่งพวกเขาอยู่กันมาอย่างช้านาน และผลกระทบไม่ได้มีแต่เฉพาะ 24 ครอบครัวนั้น แต่หมายถึงทั้งชุมชนเพราะบริเวณนั้นจะเป็นบริเวณที่จอดเรือของหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นบริเวณที่ดูแล เก็บ อุปกรณ์การประมงต่างๆ คุยกันวันพุธ ครั้งที่ 30 จึงนำเอาปัญหานี้มาพูดคุยกันและเชิญผู้เกี่ยวข้องต่างๆ มาพูดคุยหารือเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ทุกๆ ฝ่าย

ความเป็นมาของโครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย

รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี นายอุดมศักดิ์ อัครวางกูร ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการนี้ว่าเป็นโครงการที่แก้ปัญหาเมืองซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2532 เป็นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปัตตานี นั้นมีแผนงานเพื่อการนี้คือ

1. โครงการจัดทำน้ำประปา
2. โครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย
3. โครงการทำที่กำจัดขยะ

สำหรับโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียนั้น ทางเทศบาลเมืองปัตตานี เสนอไปยังกรม-

โยธาธิการ และได้รับงบประมาณในส่วนนี้มานับว่าเป็นจังหวัดต้นๆ ที่ได้รับโดยมีแผนการใช้พื้นที่ประมาณ 200 ไร่ จากนั้นได้มีหนังสือจากเทศบาลถึงอำเภอเมือง เพื่อขอพื้นที่จากอำเภอเมืองให้จัดหาให้

พื้นที่ที่พัฒนา 200 ไร่ ที่เป็นที่ดินสาธารณะไม่มีมีเฉพาะที่สาธารณสมบัติที่กันไว้ซึ่งติดกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และแกวอำเภอหนองจิก สำหรับพื้นที่ซึ่งติดกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้นเป็นพื้นที่ขึ้นบัญชีเป็นสาธารณสมบัติโดยมีครอบครัวอาศัยประมาณ 24 ครอบครัว แต่ที่เลือกพื้นที่ตรงนี้เพราะเห็นว่ากระทบต่อชาวบ้านเพียงบางส่วนน่าจะพูดคุยกันได้เพื่อความเจริญของบ้านเมือง

ตำนานพื้นที่รัฐมิแล

จากการที่จังหวัดได้กล่าวหาว่าพื้นที่บริเวณโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียเป็นพื้นที่อกใหม่จึงเป็นพื้นที่สาธารณสมบัติ แต่ชาวบ้านบอกว่าพื้นที่แห่งนี้มีการออกและกินพื้นที่มาตลอดเมื่อก่อนมีคนอยู่มาก่อนในเรื่องนี้จึงมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ ผศ.ดร.ครองชัย หัตถา ได้ศึกษาถึงข้อเท็จจริงพบว่า มีหลักฐานแสดงว่ามีหมู่บ้านมาก่อนพื้นที่จะถูกทะเลกลืน จำนวน 28 ครอบครัว ซึ่งหลักฐานนั้นก็คือ สก.1 2497 เป็นเอกสารสิทธิ 2 ฉบับ ซึ่งเป็นหลักฐานว่าไม่ได้เป็นผู้บุกรุกที่สาธารณะ แต่ต่อมาเกิดเหตุการณ์ ธรรมชาติพื้นที่บริเวณนั้นถูกคลื่นชาวบ้านจึงอพยพเข้ามา หลังจากนั้นเกิดการงอกของพื้นที่ขึ้นใหม่ชาวบ้านจึงย้ายเข้าสู่พื้นที่ตรงนั้นอีกครั้ง โดยครอบครัวแรกเข้าไปอยู่เมื่อ 17 ปีที่แล้ว และกลายเป็นผู้บุกรุกไปเพราะไม่มีเอกสารสิทธิใหม่

อดีตหมู่บ้านรัฐมิแล เคยทำนาได้ เมื่อมีโครงการชลประทานเข้ามา มีคลองระบายน้ำมาลงที่รัฐมิแล ทำให้น้ำเค็มทะเลลักเข้ามาหลังจากนั้นก็ไม่สามารถทำนาได้อีกเลย

เมื่อเทศบาลเมืองปัตตานีได้เลือกหมู่บ้านรัฐมิแล เป็นที่ตั้งโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียชาวบ้านในหมู่บ้านจึงรวมตัวกันขึ้นเพื่อแสดงว่าไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าทางการทำอะไรไม่เคยปรึกษาหารือโดยเฉพาะเรื่องนี้มีชาวบ้านคนหนึ่งกล่าวว่า 'ทางการทำอะไร ไม่ปรึกษา อยู่ดีๆ เอรอดแทรกเตอร์ไปไถดินมีปัญหาไม่เคยเหลียวแล มีปัญหาให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ทางอำเภอไม่ดูแลชาวบ้าน'

นอกจากนี้ได้มีผู้ร่วมเสวนาได้ให้ความเห็นจากกรณีนี้ในหลายๆ ประเด็นด้วยกัน เช่น

- การเลือกบ่อบำบัดน้ำเสีย จะต้องคำนึงถึง

1. ต้นทุนต่ำ ดูแลรักษาง่าย ท้องถิ่นดูแลได้
2. ผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
3. กายภาพของเมือง ควรจะรองรับในส่วนเขตอุตสาหกรรม

- ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นจากการทางราชการไม่ได้ชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบก่อน

แถลงการณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

(นายพลการ สุวรรณรัฐ)

เรื่อง

การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองปัตตานี

ตามที่ได้มีข่าวทางหนังสือพิมพ์บางฉบับได้ลงหัวข่าวดังกล่าวว่า 'คนรูสะมิแล' ด้านจังหวัดไล่ที่สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งในหัวข่าวได้ระบุว่าจังหวัดได้ยกที่ดินดังกล่าวให้เทศบาลเมืองปัตตานีก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียและชาวบ้านเตรียมจะยื่นหนังสือต่อสภาจังหวัดปัตตานี โดยระบุว่าหน่วยงานของรัฐไม่รับฟังชาวบ้านทำให้ราษฎรที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวจำนวน 24 ครอบครัวไม่มีที่อยู่อาศัย และการก่อสร้างไม่ควรติดกับทะเลและสถานศึกษา ซึ่งข่าวดังกล่าวอาจทำให้ประชาชน พี่น้องชาวจังหวัดปัตตานีเกิดความสับสนและเข้าใจผิด รวมทั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการได้นั้น

จังหวัดใคร่ขอเรียนให้ทราบโดยทั่วกันว่าเทศบาลเมืองปัตตานีมีพื้นที่รวม 4.78 ตารางกิโลเมตร แต่ในอนาคตขอบเขตของพื้นที่เทศบาลจะขยายเป็น 48 ตารางกิโลเมตร การใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลประกอบไปด้วยย่านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถานศึกษา และสถานที่ราชการ นอกจากนี้ยังมีย่านอุตสาหกรรมบางส่วนด้วย สำหรับย่านพาณิชยกรรม ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามฝั่งขวาของแม่น้ำปัตตานี ธุรกิจที่สำคัญได้แก่ ธุรกิจร้านอาหาร และร้านขายของเบ็ดเตล็ด ส่วนย่านอุตสาหกรรมมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในเขตเทศบาลไม่น้อยกว่า 100 โรง และจำนวนประชากรในเขตเทศบาล ขณะนี้มีถึง 42,985 คน จากสถิติจำนวนประชากรในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการเพิ่มของประชากร 2.57 % ต่อปี และเนื่องจากปัจจุบันการเพิ่มของเศรษฐกิจได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลด้วย ปัญหาที่ตามมาอีกประการหนึ่งก็คือ การระบายน้ำทิ้งของบ้านเรือนราษฎรในเขตเทศบาล ในปัจจุบันจะระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรงทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียขึ้นในแม่น้ำลำคลองสายต่างๆ โดยเฉพาะแม่น้ำปัตตานีและคลองสามัคคี จังหวัดตระหนักดีว่า หากปล่อยให้สภาพการณ์เช่นนี้ดำรงอยู่ต่อไปอีกไม่นาน น้ำในแม่น้ำลำคลองของปัตตานีจะเน่าเสีย ไม่อาจใช้งานหรือใช้บริโภค แม้แต่สัตว์น้ำก็ไม่อาจอาศัยอยู่ได้ เช่นทุกวันนี้ ความเดือดร้อนจะเกิดแก่พี่น้องชาวปัตตานีสวนใหญ่การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้จึงต้องเตรียมการตั้งแต่นี้ ดังนั้น จังหวัดและเทศบาลเมืองปัตตานี จึงได้เสนอโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วได้อนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการ 3.12

ล้านบาท ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จตามโครงการจะสามารถรับน้ำเสียในเขตเทศบาลเมือง และบริเวณใกล้เคียงทั้งหมดมาบำบัดให้เป็นน้ำดีก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำและทะเลในที่สุด

สถานที่ก่อสร้างสำนักงานเทศบาลเมืองปัตตานีได้รับอนุญาตจากจังหวัดให้ดำเนินการก่อสร้างบริเวณ หมู่ที่ 1 ตำบลลูสะมิแล ซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ของรัฐในเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษเพื่อออกแบบของกรมโยธาธิการกระทรวงมหาดไทย แต่ในพื้นที่ดังกล่าวขณะนี้มีราษฎรเข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวจำนวน 24 ครอบครัว ดังนั้นจังหวัดจึงต้องขอความร่วมมือให้ราษฎรดังกล่าวอพยพออกจากบริเวณที่อาศัย แต่เพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัย ดังนั้นจังหวัดจึงได้จัดเตรียมพื้นที่ใหม่สำหรับบุคคลใน 24 ไร่ ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้กับสถานที่เดิม ซึ่งราษฎร 24 ครอบครัว ได้อาศัยอยู่ในปัจจุบัน โดยจะจัดสรรให้ครอบครัวละประมาณ 50 ตารางวา พร้อมกับจัดทำระบบสาธารณูปโภคให้ด้วย และในโอกาสต่อไปจังหวัดจะดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ให้กับ 24 ครอบครัว โดยขออนุมัติไปยังกรมที่ดินเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งน่าจะสร้างความมั่นใจให้กับราษฎร 24 ครอบครัว ได้มากกว่าที่จะอาศัยอยู่ที่เดิม ซึ่งถือเป็นการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ และไม่มีโอกาสที่จะได้รับเอกสารสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้นสำหรับในเรื่องสถานที่จอดเรือของราษฎรในบริเวณใกล้กับสถานที่บ่อบำบัดน้ำเสียประมาณ 100 ลำ จังหวัดจะจัดที่จอดเรือแห่งใหม่ให้ โดยจะขุดลอกคลองซึ่งอยู่นอกเขตบริเวณที่จะก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย ให้เป็นที่จอดเรือแห่งใหม่ให้ สำหรับการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียดังกล่าวจังหวัดขอยืนยันว่า จะต้องมีการศึกษาออกแบบโดยวิศวกร ซึ่งเป็นไปตามหลักวิชาการทั้งหมด และเป็นแบบที่ดีที่สุด เพื่อจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือผลกระทบใด ๆ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวซึ่งในเรื่องนี้จะได้มอบหมายให้สำนักงานเทศบาลเมืองปัตตานี และสำนักงานโยธาธิการจังหวัดปัตตานีได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการบำบัดน้ำเสียทั้งหมดเพื่อประชาสัมพันธ์ทุกฝ่ายได้เข้าใจอย่างถูกต้องในโอกาสต่อไป

สุดท้ายจังหวัดใคร่ขอยืนยันว่าการดำเนินการดังกล่าว จังหวัดมิได้ดำเนินการไปโดยฝ่ายเดียว ได้มีการปรึกษาหารือทุกฝ่าย และใคร่ขอเรียนให้ทราบว่าจังหวัดยึดนโยบายในเรื่องที่ว่าการพัฒนาความเจริญให้คนกลุ่มหนึ่งจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง และการกระทำในเรื่องนี้ไม่มีผลประโยชน์อันใดแอบแฝง สำหรับพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้จะไม่มีการนำไปให้บุคคล หรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดใช้เพื่อหาประโยชน์แต่อย่างใด จึงขอเรียนชี้แจงมาให้ทราบโดยทั่วกัน

สำนักงานจังหวัดปัตตานี

24 พฤศจิกายน 2536